

Digitális Corvinák az Országos Széchényi Könyvtár honlapján

(Kiadói szerkesztő szakirányú továbbképzés

A könyvkiadás története tantárgy – félévzáró dolgozat)

Módlí Ágnes

2009. május 14.

TARTALOMJEGYZÉK

I.	AZ OSZK ONLINE ADATBÁZISÁNAK ÁLTALÁNOS ISMERTETÉSE	3
II.	A DIGITÁLIS CORVINÁK HELYE AZ OSZK HONLAPJÁN	4
III.	A DIGITÁLIS CORVINÁK HONLAP BEMUTATÁSA	4
1.	A honlap felépítése	4
2.	A honlap témakörei	5
A.)	Pogram	5
B.)	Általános ismeretek	6
C.)	Adattár	6
D.)	Megjegyzések	10
IV.	ÖSSZEFOGLALÁS	10

I. Az OSZK online adatbázisának általános ismertetése

Az Országos Széchenyi Könyvtár kulturmissziójának egyik jelentős megnyilvánulása a Mátyás Corvinák digitalizálása. Mint a honlapjukon is láthatjuk, a magyarországi, illetve magyar vonatkozású könyvek összegyűjtésén, rendszerezésén, feldolgozásán túl sokféle szolgáltatást nyújtanak a kor technikai vívmányait is kihasználva. Csak felsorolás szintjén érdemes említést tenni ezekről a lehetőségekről, amit az OSZK honlapján találunk, és igénybe vehetünk:

- LibInfo – Elektronikus tájékoztatás: egy elektronikus adatlapon feltett kérdésünket a felkészült könyvtárosok két nap alatt megválaszolják.
- Magyar Nemzeti Bibliográfia
- MEK – Magyar Elektronikus Könyvtár: kategóriák szerint kereshetünk a saját témánknak megfelelő könyveket, amelyeket akár le is tölthetünk többféle formátumban.
- Humanus – „Rendeltetése hozzáférhetővé tenni és szolgáltatni a humántudományok magyar vonatkozású tanulmányainak és cikkeinek bibliográfiai adatait, a kezdetektől napjainkig.”
- Mokka – A Magyar Országos Közös Katalógus
- Nektár – OSZK online katalógus
- EPA – elektronikus periodika adatbázis
- Typográfia – A kézisajtó kora: „tartalmazza egyrészt a Kárpát-medence egészét magában foglaló nyomda-adatbázist... Másrészt az ebben az adatbázisban regisztrált, első száz év működő nyomdáinak adatait szöveges és képes formában is megjelenítik.”
- Nyugat 1908–2008 – Ünnepi honlap
- OSZKDK – OSZK Digitális Könyvtár
- Mikoviny Sámuel – virtuális kiállítás:
- Születésnap csomag – ajándék szolgáltatás korabeli napilapokból összeállatva
- Örkény István honlap

Ezekon a csemegéken kívül természetesen megtalálunk minden hasznos és praktikus tudnivalót a könyvtár használatáról, a helyi és online szolgáltatásokról, gyűjteményekről, kincsekről, kiállításokról, publikációkról, útmutatókról.

II. A Digitális Corvinák helye az OSZK honlapján

A Széchenyi Könyvtár honlapjáról kétféle úton juthatunk el a Corvinákhoz, ahogy azt alább láthatjuk:

A legegyszerűbben mód, hogy megnyitjuk a www.oszk.hu oldalt, a közepén található *e-corvinák* ikonra kattintunk, és eljutunk a kívánt lapra.

A másik mód, hogy az OSZK honlapjának kezdő oldalán a felső vízszintes menüsorban a *Kincseink* linkre kattintunk, ahol kiválaszthatjuk a *Digitális Corvinákat*.

III. A Digitális Corvinák honlap bemutatása

1. A honlap felépítése

Az oldalt megnyitva a hagyományos szerkezettel találkozunk, bal oldalon a menüpontok sorakoznak egymás alatt, fő- és alcímekre bontva. Ezek nem mindegyikéhez tartozik valós tartalom, vélhetően a jövőben kívánják még bővíteni az adatbázist. Jobb oldalon Mátyás portréja aranyból és a Bibliotheca Corviniana Digitalis felirat található. Egy vízszintes vonal alatt három nyelv közül lehet választani a magyaron kívül, angol, olasz és német a kí-

nálat. Jelenleg csak az olasz nyelv aktív. Végül arról is biztosítják az olvasót, hogy a lap folyamatos bővítés és fejlesztés alatt áll.

A következő elemeket tartalmazza a nyitólap:

PROGRAM:

- A BCD program
- Projektek
- Résztvevők
- Támogatók
- Események
- Tudományos program
- Technikai adatok

ÁLTALÁNOS ISMERETEK

- A Bibliotheca Corviniana története
- A Bibliotheca Corviniana helye
- Címerek
- Emblémák
- Írásformák
- Illuminálás
- Kötések

ADATTÁR

- Corvinák
- Tanulmányok
- Bibliográfia
- Konkordancia
- Impressum
- Nyitóoldal

MEGJEGYZÉSEK

2. *A honlap témakörei*

A.) Program

Az első menüpontban A BCD program címszó alatt a kezdeményezés céljára világítanak rá: „A Bibliotheca Corviniana Digitalis program célja, hogy digitális eszközökkel virtuálisan visszaállítsa Mátyás király egykori könyvtárát, a Bibliotheca Corvinianát vagy korabeli nevén Bibliotheca Augustát. A virtuális rekonstrukció mellett célul tűzi ki a könyvtár tudományos feldolgozását és az eredmények Internetes publikálását és a könyvtár népszerűsítését. A Bibliotheca Corviniana Digitalis program összefoglaló neve mindazoknak a részprojekteknek, amelyek Mátyás király könyvtárának rekonstrukciójára vagy annak fel-

dolgozására irányulnak.”

Ebből világosan és körülhatárolva megtudjuk, milyen elvek mentén kívánták életre hívni a programot.

A Projektekben tudomást szerezhethetünk azokról a kezdeményezésekről, amelyek keretében már megkezdődtek a corvinák digitalizálása Magyarországon, illetve Európa országában.

A Résztevők között a programvezető, a koordinátorok, tudományos munkatárok, együttműködő magyar és külföldi intézmények neve kapott helyet.

Természetesen a Támogatók mellett sem mehetünk el szó nélkül, mert „nélkülük nem jöhetett volna létre” a példás kezdeményezés.

Az Eseményekben 1982–2003 közötti kiállításokról kapunk információt.

A Tudományos programok még nem aktív link, azonban a Technikai adatok alatt nagyon érdekes ismeretekkel lehetünk gazdagabbak a corvinák digitalizálására vonatkozóan. Az adatokból azt is megtudhatjuk, hogy jelenleg 53 digitalizált corvina van, ebből a honlapon 36 látható.

B.) *Általános ismeretek*

Ebben a fejezetben találjuk a Bibliotheca Corviniana történetét.¹ Ez a fejezet tudományos pontossággal hosszú tanulmányban tájékoztatja az olvasót a Mátyás corvinák történelmi háttéréről, előzményeiről, kialakulásukról és fejlődésükről, a készítőkről, a kialakult stílusokról, tartalmukról, jelentőségükről és utóéletükről.

Ebben a fejezetben a *Címerek* címszó aktív még, amely azokat a címereket mutatja be fekete-fehér grafikus ábrákon, amelyek a Corvinákban fordulnak elő.

C.) *Adattár*

Az *Adattár*ban érkezünk meg végre a Corvinákhoz. Az oldalt megnyitva négy oszlop jelenik meg, az elsőben a corvina betű- és számkódja (Cod. Lat.²), a másodikban a corvina szerzője és címe, a harmadikban 1-5-ig számozott rublikák, a negyedikben a jelmagyarázat található, és alatta jól elkülönülve az országok felsorolása, amelyekben található corvinák. Ezekből is csak három aktív.

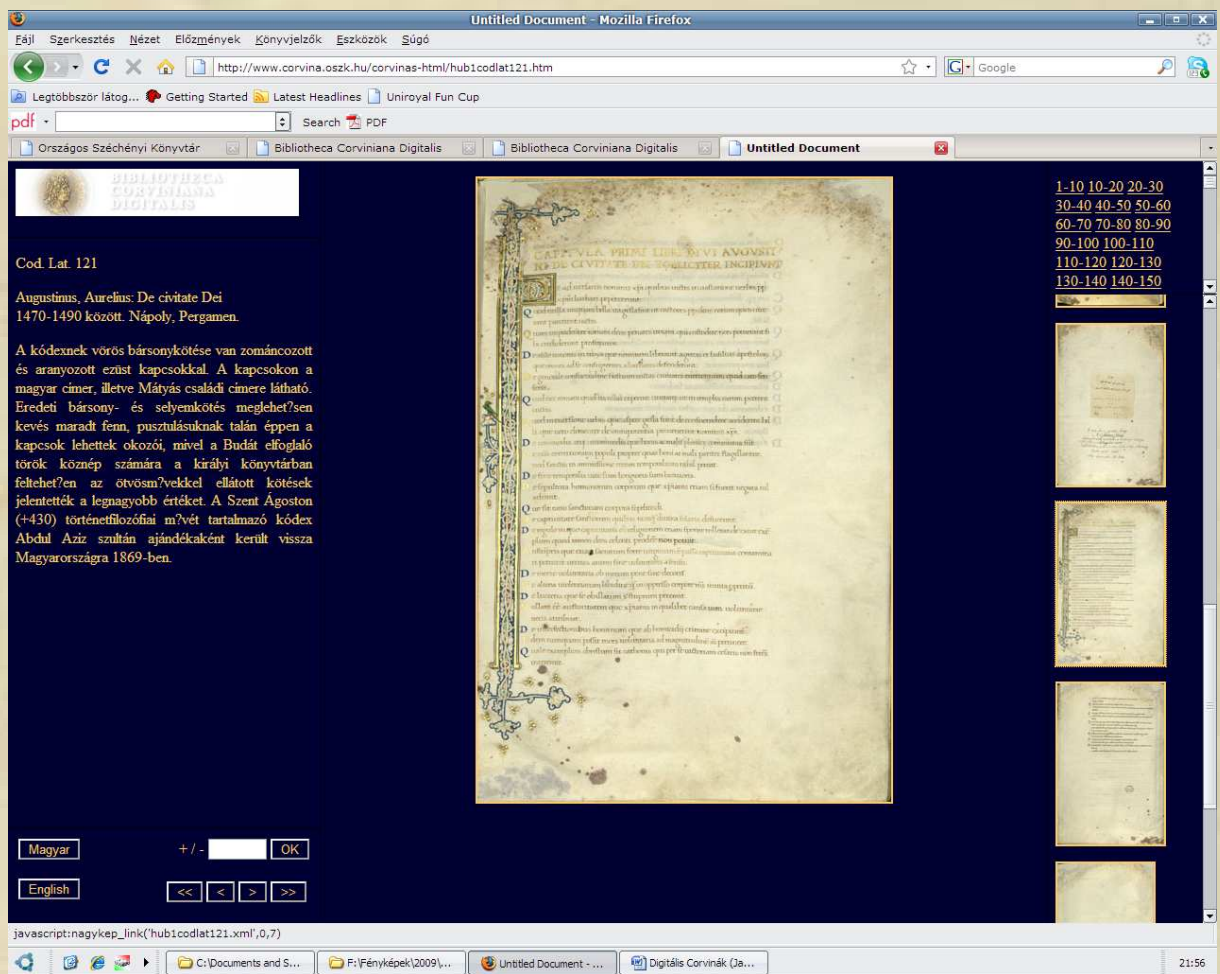
A számozott rublikák közül az 1-es a díszoldalakat, a 2-es a teljes corvinát jelöli, a 3-mas arra vonatkozik, hogy van-e leírás a corvináról, a 4-es a szövegeket, az 5-ös a PDF formátumot jelöli. Ezek közül azonban a honlapon csak a 3-mas és 4-es rublikák aktívak – ezt színes korongok jelzik – azoknál a műveknél, amelyek teljes egészében digitalizáltak, és/vagy van róluk leírás.

¹ Csapodi Csaba: A Corvina Könyvtár története. Forrás: Uő.: Bibliotheca Corviniana, Budapest, 1992. 7–28 .

² „A középkori kéziratokat a 19. század végén válogatták ki a kötetes anyagból, és hoztak létre belőlük egy külön gyűjteményrészlet »Codex Latinus« – jelzettel.” Forrás: <http://epa.oszk.hu/00000/00021/00380/Ksz2008-4-figyelo01.htm>

Az oszlopok mellett vízszintes tagolással is találkozunk, a lap tetején fekete sávban a hiteles corvinák listája felírást láthatjuk, alatta az ország megjelölése, majd ez alatt az intézmény nevét olvashatjuk. A következő országokban találhatóak gyűjtemények: Magyarország, Olaszország, Ausztria, Németország, Belgium, Horvátország, Cseh Köztársaság, Franciaország, Lengyelország, Spanyolország, Svédország, Törökország, Anglia Egyesült Államok, Vatikán.

A Széchenyi Könyvtár corvinái közül valamennyit digitalizáltak (35 db). Az Adattár megnyitott oldalán, ha rákattintunk valamelyik corvina mellett levő sárga korongra, megnyílik egy oldal, amely bal oldalon röviden bemutatja a művet: jelzi a kódját, a címét és szerzőjét, a kiadás idejét, és a könyv állapotáról ír röviden, valamint a történelmi helyzetet jellemzi. A bal oldal alján lehetőség van angol nyelvre váltani, valamint nyilak segítségével „lapozhatunk” az oldalon, és a könyvek gerincét és vágott keresztmetszetét is megtekinthetjük. Középen megjelenik a könyv borítójának fényképe, amit nagyobb felbontásban is megnézhetünk. Jobb oldalon kisebb méretben (kb. 110px × 170 px; kb. 15 KB) a könyv oldalait találjuk egymás alatt, egyszerre mindig tíz lap jelenik meg. A lap tetején választhatjuk, hogy melyik tíz oldalt szeretnénk megnézni. Ezt követően a kiválasztott képre kattintva az bekerül középre nagyobb felbontásban (438 px × 660 px; 60–80 KB).

Amennyiben még ennél is részletesebb képre van szükségünk, magára a képre kattintva megkapjuk az egészen részletes képet a kódexről. (1181 px × 1701 px; kb. 300–500 KB). Ebben a felbontásban nagyon jó minőségű, az eredeti kódex textúráját is érzékelhető látvány tárul elénk, ami a maga módján valóban igazi élményt nyújt a szemlélőnek. Az iniciálék apró részletei és az aranyozás csillogása is érvényesül a képeken, és sok helyütt a pergamen átlátszósága is átüt, amit szintén visszaad a digitális kép.

Visszatérve az *Adattár*hoz, a corvinák listájában a harmadik oszlopban a kék korongra kattintva egy rövid szakmai leírást találunk az aktuális műről. A kód, a szerző és cím felsorolását követően a szerző életrajzáról, tudományterületéről, és a művében felvázolt tézisekről kapunk rövid áttekintést.

A leírásban szerepel még a codex alapanyaga – ami általában pergamen – a mű terjedelme, a scriptor, az illuminálás körülményeire vonatkozó adatok, írásmód és kötésmód. A codexből esetlegesen hiányzó oldalak, sérülések feltüntetése, hogyan került vissza a könyvtárba.

Ennek az oldalnak jobb felső részében olvashatjuk a forrást, és egy „képek” feliratot, ami azonban nem aktív. A leírások forrása Csapodi Csaba: *Bibliotheca Corviniana*, (Budapest, 1992.).

Folytatva a keresgélést, a honlapon megtaláljuk az Akadémiai Könyvtár két codexe közül mindkettőnek a leírását és az egyiknek a digitalizált változatát is. Ez utóbbi címe: *Ludovicus Carbo: De divi Mathiae regi laudibus rebusque gestis dialog*. A codex feldolgozásának formája eltér az OSZK által használttól, egy önálló honlapra érkezünk meg.

Sacrae regiae maiestati divi Mathiae Pannoniae Boemiae Dalmatiae regis invictissimi Ludovicus Carbo salutem plurimam dicit

Contemplanti mihi diligentissimeque intuenti singulorum Italiae principum externorumque regum vitam et mores non facile quisquam occurrit, quem tibi in omni genere laudis praeferre aut etiam comparare possimus, dive Matthiae rex invictissime. Nam si rei militaris peritiam consideremus, quae propria est magnorum virorum principibusque maxima necessaria non ad inferendas sed ad propulsandas iniurias, neminem || [1.v.]

Dicső Mátyás, Magyar-, Cseh- és Dalmátország stb. győzhetetlen királya ő kir. szent Főlségét mély tisztelettel üdvözlí Ludovicus Carbo.

Ha valamennyi olasz fejedelem s a külföldi királyok életét és erkölceit tekintem s figyelmes vizsgálat alá veszem: alig találok egyet is, kit a dicsőség bármely nemében Eléd tehetnénk, vagy bár csak hasonlíthatnánk is Hozzád, fősleges MÁTYÁS, győzhetetlen király. Mert hadi képzettség tekintetében – ami nagy férfiak saját, s a fejedelmeknek nélkülözhetetlen tulajdona, nem hogy bántalmakat kövessenek el, hanem hogy azokat visszaverjék – valóban nem találunk egyet is, || [1.v.]

Nem annyira az adatbázis, mint inkább egy hagyományos honlap képe tűnik elénk. Rengeteg információt tudunk meg a műről. Olvashatunk egy tanulmányt, ami-ben a codex születésének körülményeit,

jellemzőit, keletkezési idejét, kötésmódját, a szerző részletes életrajzát, sok-sok adatot és részletes irodalomjegyzéket találunk. Megvan a codex teljes szövege latinul, mellette az ak-

tuális oldal képével. Ha a kis képre kattintunk, feljön nagyobb méretben, ezen kívül itt már lehetőségünk van régi magyar nyelvű fordításban³ is olvasni a szöveget. Az oldalpárok megtekintésére is módunk nyílik, itt szintén olvashatjuk akár latin, akár régi magyar nyelven a szöveget.

Illusztrációk is helyet kaptak az oldalon, ezeket így vezetik be a szerkesztők: „A kódex jelen kiadását könyvtárunk Mátyás korabeli, illetve későbbi reneszánsz és barokk kiadványainak a Carbo által felvetett témákhoz, Hunyadi János és Mátyás életéhez kapcsolódó képeivel illusztráltuk...”

A honlap lehetővé teszi továbbá a főcímek és a bevezető tanulmány angol, olasz és spanyol nyelvű olvasását.

Az MTA könyvtárának másik corvinájáról csak leírást olvashatunk, a mű digitálisan még nincs földolgozva.

Az ELTE egyetemi könyvtárában 14 corvinát találhatunk, ezek digitalizálása még várat magára, de leírást mindegyikről találunk.

Ezen kívül a Győr, Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár, valamint a Esztergom, Főszékesegyházi Könyvtár őriz egy-egy corvinát, amelyekről leírást találhatunk az adatbázisban.

Országhatáron kívüli corvinák:

Olaszországban 60 corvinát említ meg az adatbázis különböző helyeken, ebből 27-ről van leírás magyar nyelven. (A kezdőlapon lehetőség van beállítani a honlap olasz nyelvű megjelenítését, ekkor a leírások is olaszul olvashatók.)

Ausztriában 41 corvina található, ezekről még semmilyen formában nem szerepel adat. Németországban 28, Belgiumban 1. Horvátországban 1, a Cseh Köztársaságban 3, Franciaországban 11, Lengyelországban 4, Spanyolországban 2, Svédországban 2, Törökországban 2, Angliában 6, Az USA-ban 5, a Vatikánban 12 corvinát találunk. Ezek közül néhányról leírás szerepel az adatbázisban, részletes feldolgozásuk azonban még várat magára.

Az adattár fejezet második címszava a *Tanulmányok*. Sok érdekes és értékes olvasnivalót talál magának, aki részletesebben szeretne elmélyedni a corvinákban. Főképpen magyar szerzők magyar írásai, de találunk magyar szerzőtől olasz nyelvű, német nyelvű publikációt, és van olasz szerzőtől magyarra fordított tanulmány is.

A letölthető formátumok (doc pdf, stb.) mellett böngészőben olvasható szövegek (html) is találhatóak.

A fejezet következő címszava a *Bibliográfia*. Ennek forrása Csapodi Csaba: *Bibliotheca Corviniana* (Budapest, 1992. 39-50. p.). (A „C” betűvel kezdő nevekkel bezárólag találunk csak bibliográfiát. Nem ad a honlap magyarázatot arra, hogy a többi miért nincs megjelenítve, lehet valami technikai probléma, vagy csak a feldolgozás lassúsága az ok.)

³ A Mátyás király dicső tetteiről írott corvina (1473-75 k.) internetes facsimile kiadása Ábel Jenő latin átírásával (1880) és Kazinczy Gábor magyar fordításával (1863).

A *Konkordancia* nem aktív link, az *Impresszumban* pedig a főszerkesztő, szerkesztő, szerkesztőbizottság és a tervezők, kivitelezők nevét sorolják fel. Ez alatti címszóra kattintva *Kezdőoldatra* jutunk vissza.

D.) Megjegyzések

Ebben a fejezetben nincsenek menüpontok, ugyanezen a felületen olvashatunk tanácsokat a javasolt képernyőfelbontásra és figyelmeztetést a képek méretére vonatkozóan.

IV. Összefoglalás

Az OSZK corvinái egyelőre csak részben digitalizáltak, tehát a szöveget még önállóan nem áll módunkban tanulmányozni. Némi ellentmondást vélek felfedezni abban, hogy noha a projektekben megemlíti, hogy eddig mely intézmények corvináit dolgozták fel Magyarországon illetve Európában, ezek több esetben nem jelennek meg az internetes felületen. Közreadja azt is, hogy több európai ország pályázott a Cultura 2004 program keretében a Széchenyi Könyvtár vezetésével, ennek eredményéről nem számol be, pedig vélhetően már elbírálásra került a pályázat.

Az egyes kiadványokról szóló szöveges információ elég szerény, egy általános leírás, a külső jellemzőkön kívül nem vállalkozik a művek részletes ismertetésére, tipográfiai bemutatására, az illusztrációk elemzésére. (A céljai között említi a virtuális rekonstrukció mellett a könyvtár tudományos feldolgozását.)

Általánosságban elmondható, hogy a corvinák digitalizálása hiánypótló kezdeményezés, lehetővé teszi, hogy ne csak kutatók férjenek hozzá a szöveghez, hanem tanulók, diákok és bárki, aki érdeklődést mutat irántuk. Könnyen összehasonlíthatóak, akár egyes oldalak kinyomtathatók. A képek minősége nagyon jó a nagy felbontásnak köszönhetően. Mint ahogy ezt a bevezetőben olvashatjuk, nem teljes még az adatbázis, folyamatosan bővül. Amennyiben ez a hatalmas munka elkészül, a fennmaradt művekből virtuálisan összeállhat újra a Bibliotheca Corviniana.